

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معرفی Veronica anagallis-aquatica به عنوان گیاه دارویی

نام فارسی: سیزاب

نام علمی: veronica anagallis

نام فرانسسه: beccabunga Petit

نام آلمانی: Wasserehrenpreis

✓مقدمه

- گیاهان را می توان شالوده طب سنتی، اساس فیتوشیمی و پایه طعم دهنده ها در صنایع غذایی و بهداشتی دانست. استفاده روز افزون بشر از ترکیبات و فرآورده های گیاهی به دلایل عدم امکان سنتز برخی از ترکیبات موثر موجود در آن ها به دلیل ساختار شیمیایی ناشناخته و پیچیده، کاربرد گسترده در صنایع غذایی و بهداشتی و تاثیر مطلوبشان به لحاظ وجود مواد مکمل در کنار ترکیبات اصلی بر متابولیسم بدن می توان بر شمرد.
- در این راستا یافته هایی در زمینه های گوناگون، از جمله، تاریخچه، گیاه شناسی، ویژگیهای بذر و میوه، اکولوژی و انتشار، کاربرد، ترکیبات شیمیایی و استخراج و شناسایی آکوآتیکول گونه ای سیزاب به نام *veronica anagallis-aquatica* که از پراکنش وسیعی در ایران برخوردار است معرفی می شود.

تاریخچه ✓

- از گذشته های دور گونه ای سیزاب *veronica officinalis* به عنوان گیاهی دارویی محسوب می شد ولی گزارش مبنی بر کلیه خواص دارویی آن ارائه و تایید نشده است.
- اولین تحقیقات فتوشیمی بر روی گونه های این جنس توسط هگنر (۱۹۶۹) انجام شد و متعاقبا دانشمندان دیگر همچون تختجان (۱۹۷۸)، دالگرین (۱۹۸۰) و تورن (۱۹۸۱) اوشیما و همکاران (۱۹۹۳)، می سرز و همکاران (۱۹۹۶) هارپورت و همکاران (۲۰۰۲) دستاوردهایی کشف نمودند. مطالعات فیتوشیمی تا کنون در نقاط مختلف جهان صورت پذیرفته است.
- *V. alpina, V. anagalloides, V. cymbalaria, V. fuhsii, V. hederifolia, V. kellerei, V. multifida, V. persica, V. polita, V. undulata.*

تاریخچه ✓

- جدیدترین بررسی فیتوشیمی بر روی گونه مورد مطالعه و دو گونه انحصاری ایران *V. siaretensis*, *V. francispetae* توسط سعیدی و همکاران (۲۰۰۴) انجام شده است.
- بار کمجر (۱۹۷۳) به اهمیت ایریدوئید گلیکوزوئیدها در شرح تکامل و تاکسونومی جنس سیزاب اشاره نمود. بطوریکه در جدیدترین مطالعات توسط تاسکوا (۲۰۰۲) باکشف ۱۹ ترکیب شیمیایی در ۳۴ گونه سیزاب اهمیت ایریدوئید گلیکوزوئیدها برای مطالعات تاکسونومیکی در سطوح ژنریک، بخش، زیربخش و زیر گونه تایید گردید.

✓ گیاه شناسی

- جنس Veronica یا سیزاب متعلق به تیره Scrophulariaceae زیر تیره Rhinanthoideae و طایفه Veronicaceae می باشد.
- در رده بندی والتزجود و همکاران (۱۹۹۹) بر اساس یافته های مولکولی این جنس در تیره Plantaginaceae قرار گرفته است.
- این جنس دارای ۳۰۰ گونه در جهان است و در ایران ۶۱ گونه از آن گزارش شده است. گونه های این جنس در فلور ایران در ۵ بخش گزارش شده است.
- Veronica anagallis-aquatica به بخش Sect. Beccabunga تعلق دارد. این گونه تتراپلوئید ($2n=36$) و عدد پایه کروموزومی آن $x=9$ است (سعیدی و خارا بیان ۲۰۰۴)

✓ گیاه شناسی

- این گونه گیاهی چند ساله به ندرت یکساله، به ارتفاع ۱۰ تا ۱۵۰ سانتیمتر، ایستاده، در قاعده اغلب با انشعابات رویشی رونده، ساقه‌ها ضخیم و تو خالی.

✓ برگ

- پهنک تخم مرغی، بیضوی یا مستطیلی، در حاشیه دندانه دار تا به ندرت صاف، در قاعده کم و بیش ساقه آغوش، دمبرگ به طول ۲ میلیمتر یا فاقد دمبرگ.

گل ✓

- گل آذین خوشه جانبی ,برگه ها خطی تا سر نیزه ای.
- کاسه با ۴ کاسبرگ مستطیلی کشیده یا سر نیزه ای.
- جام با ۴ گلبرگ آبی کمرنگ تا بنفش کمرنگ یا صورتی.
- پرچم ها ۲.

© 2001 Eleanor Saulys

COPYRIGHT J.B. MANHART

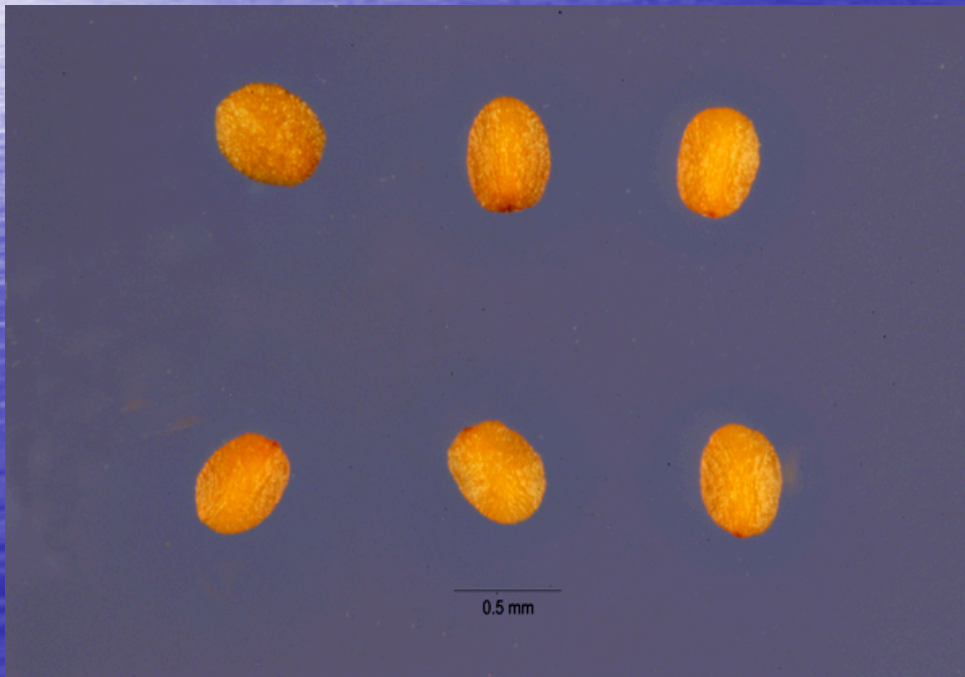

www.first-nature.com

www.first-nature.com

✓ ویژگیهای بذر

- بذر *Veronica anagallis-aquatica* به طول $۳/۰$ - $۵/۰$ میلیمتر، در زمینه بیضوی و $۳/۰$ - $۸/۰$ عرض و مسطح-محدب، متمایل به زرد با سطح مشبک است.

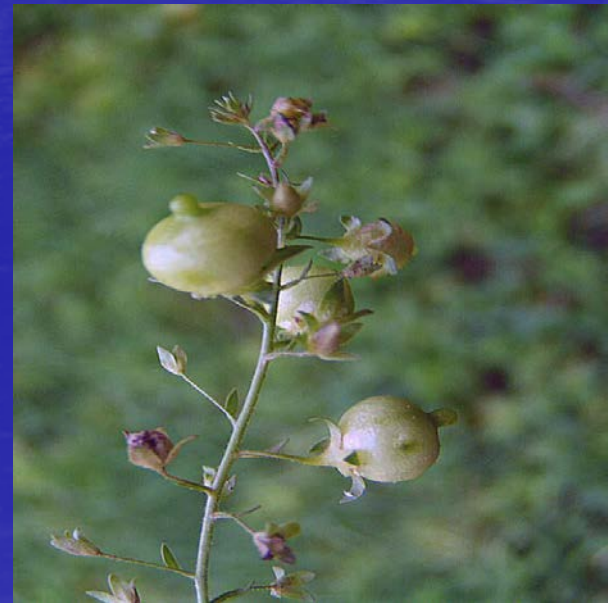

✓ ویژگیهای میوه

- میوه کپسول متورم, بدون کرک یا پوشیده از کرک های کوتاه و پراکنده همراه با غده و دارای ۲۰ تا ۹۰ دانه.

- کپسول به طول ۴-۵/۲ و عرض ۲-۵/۳ میلیمتر, در زمینه تخم مرغی تا مدور با راس تقریباً فرو رفته

- خامه به طول ۳-۳/۱ میلیمتر, کوتیکول صاف و فاقد روزنه, شکوفایی لوکولیسید (میان برچه گشا) و سپتسید (برچه گشا) است.

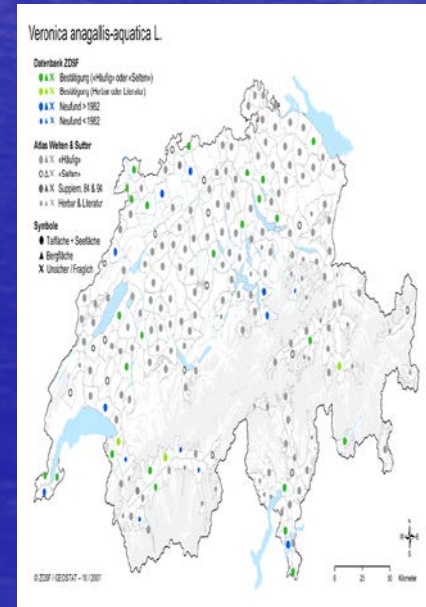
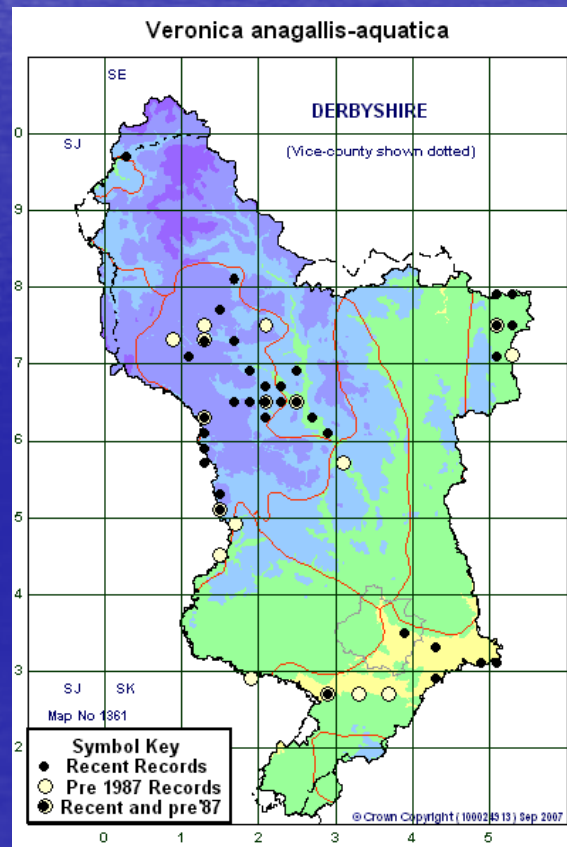
✓ اکولوژی و انتشار

- گونه مورد مطالعه گیاهی کا سماپولیت است و در نواحی مرطوب و حاشیه جویبارها و نهرهای بیشتر نقاط ایران می روید مانند اطراف تهران، ری، نواحی مختلف البرز: دره لار، هفت حوض، نواحی شمالی ایران: گیلان، لاهیجان، بندر گز، آذربایجان: ارومیه، نزدیک تبریز
- نواحی مردابی خوی، جنوب غربی ایران، نزدیک بوشهر، خرم آباد، لرستان، اراک، شیراز، کرمان و بلوچستان می روید .

✓ اکولوژی و انتشار

- زمان گلدهی تا تشکیل میوه آن از اوایل اسفند تا تابستان است و از عناصر ایران تورانی به شمار می رود. گونه فوق از نظر پراکنش جغرافیایی در ترکیه، ایران، آسیای میانه، افغانستان، پاکستان، عراق، سوریه، لبنان و فلسطین رویش دارد.

✓ کاربرد

- این گونه سیزاب در طب سنتی چین به عنوان یک گیاه دارویی معرفی شده و در درمان بیماری‌هایی مانند آنفولانزا خونریزی ریوی عفونت حلق و حنجره و فتق استفاده می‌شود. همچنین دارای خواص دارویی زیادی مانند آنتی‌تومور - آنتی‌باکتریال است و به عنوان یک آنتی‌اکسیدان عمل می‌کند.

✓ کاربرد

- این گیاه اثر درمانی قابض، نیرودهنده و مدر دارد. و بطور خام در سالاد و سبزی‌ها استفاده می‌شود و تامین کننده کمبود ویتامین VC است. تصفیه کننده خون بوده و در موارد عفونت های خناریزی به خصوص در ناراحتی های پوستی نافع است. له شده گیاه برای التیام سوختگی، جراحات، زخم های چرکی مفید است.

✓ ترکیبات شیمیایی

- گونه های جنس سیزاب حاوی ایریدوئید گلیکوزوئیدهای فراوان و به میزان کم فنیل اتانوئید-گلیکوزید و ترکیبات فلانوئیدی است. سائونین ها در گونه های سیزاب به ندرت گزارش شده است. از بیشترین ترکیبات فلانوئیدی در گونه های سیزاب لوتئولین (Luteolin) و آپی ژنین (Apigenin)
- کریزواریول (Chrysoeriol) و ۸-هیدروکسی فلاون (8-Hydroxy flavone) و ترکیبات ایریدوئیدی آکوبین گزارش گردیده است. اما محققین بر این عقیده اند که شاخص ترین ترکیبات شیمیایی در گونه های سیزاب ترکیبات ایریدوئیدی می باشد.

Veronica officinalis L.

V.depressa schur V.repens Gilib

Veronique officinale, V.vraie, The d europe, The du Nord: فرانسسه •

Medicinal tea, Male speedwell, Speedwell, Ground-Hale: انگلیسی •

Wald Ehrenpreis, Echter ehrenpreis, Speedwelltee: آلمانی •

Te-swizzero, Quadernuzzo, Veronica Maschio: ایتالیایی •

عربی: لبلاب المجوس •

گیاه شناسی ✓

- گیاهی است علفی، پایا و دارای ساقه های خشن، منشعب و به ارتفاع ۱۰ تا ۴۵ سانتیمتر است. از مشخصات آن این است که ساقه اش در ناحیه قاعده، حالت خمیده دارد و در محل گره های آن، ریشه هایی تولید می شود که به درون خاک وارد می گردد

✓ برگ

- این گیاه برگ های خاکستری رنگ و پوشیده از کرک دارد، شکل ظاهری آن ها نیز بیضوی و دندانه دار است

گل ✓

- از کناره برگ های قسمت انتهایی ساقه گیاه نیز، خوشه های دراز و گلداری خارج می گردد که در هریک تعداد زیادی گل، به رنگ آبی روشن با تزئیناتی از رنگ آبی تیره یا گلی، و مجتمع به صورت خوشه در فاصله او اخر خرداد تا اوایل مرداد ظاهر می شود.

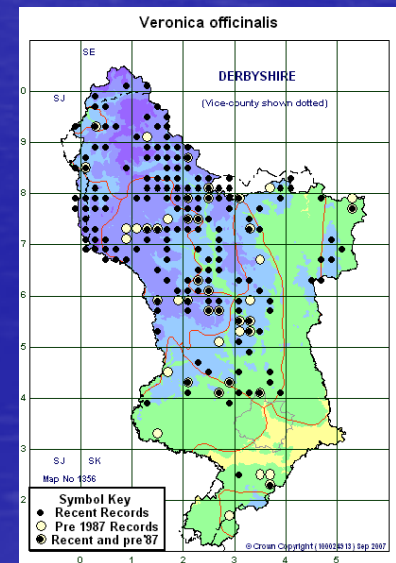
میوه ✓

- میوه اش پوشینه، مسطح، قلبی شکل و منتهی به یک میله باریک و نازک است.

✓ اکولوژی و انتشار

- غالباً در اماکن عاری از درخت جنگل ها، یا در چمنزارها و یا حاشیه گودالها، سطح زمین را در وسعت های نسبتاً بزرگ اشغال می نماید. از دامنه کوهستان ها نیز تا حد ۱۸۰۰ متری می تواند بالا رود. پراکندگی آن به صورتی است که در نقاط مرکزی و غربی اروپا، نواحی غربی و جنوب غربی آسیا و همچنین در آمریکای شمالی یافت می شود
- محل رویش این گیاه در گرگان، کوه چهل دختر، مازندران، رامسر، دره قوری چای نزدیک نو شهر، گیلان: اسالم در ۱۲۰۰ متری می روید.

✓ ترکیبات شیمیایی

- بررسی های شیمیایی مختلف ، وجود مقدار بسیار جزئی اسانس ، کمی تانن ، یک ماده تلخ ، صمغ ، موم ، رزین ، نوعی ماده قندی قابل تخمیر ، مانیت ، اسیدهای آلی ، نوعی ساپونین (L.Kofler) ، یک ماده قابل هیدرولیز در مجاورت انورتین (Ventilesco) ، و یک ماده گلوکزیدی و قابل تجزیه در مجاور امولسین (احتمالاً مشابه اوکوبین aucubine) را در این گیاه محقق داشته است .

✓ خواص درمانی

- ساقه، برگ و سر شاخه گلدار گیاه دارای اثر مقوی معده، مدر، معرق، قابض، آرام کننده و بطور خفیف مقوی و محرک است. دم کرده های غلیظ آن در مبتلایان به آسم برونشیت و بیماری های دیگر ریوی باعث سهولت خروج اخلاط در آن ها می گردد (Cazin) و چون ترشحات شیره هاضمه را افزایش می دهد از این جهت اشتها آور نیز می باشد. ضمناً در رفع آئروفازی (بلع هوا) موثر واقع می شود.
- آئروفازی عبارت بلع ارادی و یا غیر ارادی هوا است که در مری و معده نفوذ می کند و در هر سنی ممکن است پیش آید ولی معمولاً بیشتر، افراد مبتلا به سوء هضم و ناراحتی عصبی دچار این عارضه می شوند که موجب خروج گاز از معده (آروغ زدن)، اتساع مری و یا معده می گردد و گاهی نیز ممکن است با استفراغ همراه باشد (Granier Delamare).

✓ خواص درمانی

- فرآورده های این گیاه به علت مدر بودن، در رفع رماتیسم های مفصلی، نقرس، سنگ کلیه، نزله مثانه (K.kahnt)، زردی (W.bohn)، آگزمای مزمن و دانه های جلدی افراد مسن (H.schulz) موثر است.
- مصرف آن در رفع سر درد های یک طرفه، سردرد و حرکت در خواب (adde kunzle) مفید ذکر شده است. پزشکان قدیم مانند Dinand، آن را در رفع درد کلیه، احساس چنگ زدگی در معده و تجمع خون به سمت ناحیه سر، موثر می دانسته اند.
- در استعمال خارج، جوشانده آن به صورت غرغره در رفع آنزین، تحریکات مخاط حلق، ورم مخاط دهان، التهاب و ورم لثه دندان، تاثیر مفید می نماید ضمناً داروی خوبی برای رفع التیام زخم های دیر علاج است. کمپرس جوشانده آن، بر روی سوختگی ها اثر داده می شود.

پایان